

Stockholm den 23 oktober 2025

R-2025/1980

Till Justitiedepartementet

Ju2025/01727

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 28 augusti 2025 beretts tillfälle att yttra sig över utkast till lagrådsremiss Privatkopieringsersättning.

Sammanfattning

Advokatsamfundet avstyrker utkastets förslag om ersättning för privatkopiering.

Advokatsamfundet anser att förslaget i huvudsak inte inrättar en rimlig ordning på sikt.

Enligt Advokatsamfundet bör det fortsatta lagstiftningsarbetet avvakta utfallet i EU-domstolens mål nr C-496/24 *Stichting de Thuiskopie*.

I övrigt vill Advokatsamfundet framföra följande.

Synpunkter

Utkastet innebär att en omodern ersättningsordning permanentas

Regler om privatkopieringsersättning infördes i svensk rätt 1999 och var avsedda att kompensera upphovsmän och övriga berörda rättighetshavare för privatkopiering som skedde på dåtidens media (bl. a. kassetter, CD, DVD och MiniDisc). Bestämmelserna ändrades år 2005 och den dåvarande regeringen uttalade att det fanns anledning att följa utvecklingen och att en snar utvärdering av systemet var behövlig (prop. 2004/05:110 s. 132, 144–146). År 2018 tillkännagav riksdagen att regeringen bör tillsätta en utredning med inriktningen att ersätta det nuvarande regelverket med ett

mer ändamålsenligt system som genererar en rimlig ersättning till upphovsmännen för den privatkopiering som faktiskt förekommer (bet. 2017/18:NU14 punkt 2, rskr. 2017/18:278). I kommittédirektiven (2020:82) betonades att utredaren skulle eftersträva ett teknikneutralt regelverk som säkerställer en effektiv och långsiktigt hållbar tillämpning också i förhållande till nya kopieringstekniker och förändrade konsumtionsmönster. Utredningen om privatkopieringsersättning presenterade därefter betänkandet Privatkopieringsersättningen i framtiden (SOU 2022:20) med ett förslag till en privatkopieringsnämnd.

Det nu remitterade utkastet till lagrådsremiss innebär i princip, tillsammans med ett antal smärre förändringar, att 26 år gamla regler för privatkopieringsersättning som togs fram i en helt annan teknisk verklighet föreslås förlängas, men att ersättningsnivåerna justeras. Enligt Advokatsamfundets uppfattning har 1999 års ersättningssystem under lång tid uppfattats som inadekvat och olämpligt och varit föremål för ständig kritik. Reglerna har vidare lett till utdragna och kostsamma domstolsprocesser. Det kan med stor sannolikhet antas att reglerna och ersättningsnivåerna som utgår från den befintliga tekniska verkligheten och privatkopieringsbeteendet, liksom 1999 års bestämmelser, kommer att behöva revideras eftersom de riskerar att snabbt bli obsoleta. Till detta kommer att EU-domstolens kommande rättspraxis beträffande inskränkingsbestämmelserna kan komma att undanta vissa typer av mångfaldiganden från dessa bestämmelser, vilket kan få till följd att utgångspunkterna för bestämningen av ersättningens storlek visar sig bli inkorrekt och att ersättningen därför inte blir rimlig. Advokatsamfundets uppfattning är därför att det är olämpligt att permanenta ett befintligt inflexibelt system.

Rekvisitet "anordningar som är särskilt ägnade för privatkopiering" bör ersättas med "i betydande utsträckning"

Lokutionen "särskilt ägnade" i 26 k § upphovsrättslagen har lett till ett betydande antal domstolstvister och mycket långdragna förhandlingar mellan branschorganisationerna. Lokutionen har sitt ursprung i en annan teknisk verklighet då reglerna var avsedda att omfatta kassetter, CD-skivor och DVD-skivor som på ett annat sätt än moderna digitala minnen och lagringsmedia kunde sägas vara särskilt ägnade för privatkopiering, eftersom de primärt användes för detta ändamål. Den avgränsning som utredningen föreslog, nämligen "i betydande utsträckning" tar på ett mer ändamålsenligt sätt

hänsyn till den faktiska privatkopiering som sker av olika verk, oavsett vilken typ av anordning kopieringen utförs med. Med en sådan avgränsning kan ersättningssystemet enklare anpassas efter teknikutvecklingen och hur privatkopieringsbeteendet förändras. Advokatsamfundet förordar därför en bestämmelse som motsvarar 26 k § i privatkopieringsersättningsutredningens betänkande (SOU 2022:20).

EU-domstolens kommande avgörande i mål nr C-496/24 Stichting de Thuiskopie har central betydelse för ersättningsordningen

En grundläggande förutsättning för regleringen av privatkopieringsersättning, särskilt lagreglerade ersättningstariffer, är att det står klart för lagstiftaren vilka upphovsrättsliga förfoganden som alls kan bli föremål för privatkopieringsersättning och i vilken omfattning det förekommer sådana upphovsrättsliga förfoganden i samhället. Om inte denna grundläggande premis är uppfylld saknas det underlag för att bestämma privatkopieringsersättningens storlek.

I lagrådsremissutkastet (s. 40) noteras att frågan om huruvida ”just offline-kopiering” inom ramen för en strömningstjänst ska anses utgöra privatkopiering, är föremål för en ny begäran om förhandsavgörande i EU-domstolen (C-496/24, *Stichting de Thuiskopie*). Enligt Advokatsamfundets uppfattning har detta förhandsavgörande en sådan central betydelse för utformningen av privatkopieringsersättningen att förhandsavgörandet borde ha avvaktats innan utkastet till lagrådsremiss färdigställdes och remitterades.

Avgörandet i *Stichting de Thuiskopie* har central betydelse för vilken privatkopiering som är att betrakta som ett mångfaldigande utfört av en fysisk person för privat bruk och där syftet varken direkt eller indirekt är kommersiellt som faller under inskränkingsbestämmelsen artikel 5.2 b) i Infosocdirektivet (direktiv 2001/29/EG). Om EU-domstolen kommer till slutsatsen att offline-kopiering inom ramen för en strömningstjänst inte omfattas av inskränkingsbestämmelsen, kommer offline-kopiering inte att omfattas av de föreslagna bestämmelserna. EU-domstolens avgörande kan också få betydelse för huruvida s.k. streamningskopior omfattas av inskränkingsbestämmelserna.

Utredningen om privatkopieringsersättning gjorde, efter en gedigen genomgång av EU-rätten och svensk underrättspraxis, följande bedömningar av s.k. streamningskopior respektive offline-kopior:

”Enligt utredningens bedömning framstår det emellertid inte som uteslutet att tillfälliga streamningskopior som framställs vid laglig och avtalsenlig streamning via betaltjänster saknar självständig ekonomisk betydelse och även i övrigt uppfyller vad som krävs för att den aktuella inskränkingsbestämmelsen ska vara tillämplig. Det skulle i så fall innebära att kopiorna är tillåtna att framställa med stöd av inskränkningen i 11 a §. Regleringen i 11 a § torde utgöra ”lex specialis” i förhållande till inskränkningen för framställning av exemplar för privat bruk i 12 §. Kopplat till artikel 5.1 i infocdirektivet, som ligger till grund för inskränkningen i 11 a §, föreskrivs inte heller någon sådan rätt till rimlig kompensation för privatkopiering som föreskrivs i artikel 5.2 i samma direktiv. Mot den bakgrunden skulle slutsatsen alltså kunna bli att nu diskuterade streamningskopior inte ska betraktas som privatkopior och generera en rätt till privatkopieringsersättning. Ytterst kommer det dock bli upp till EU-domstolen att avgöra den frågan.

[...]

Det kan konstateras att regelverket, som ligger till grund för bedömningen av om offline-kopiering är att betrakta som privatkopiering eller inte, infördes innan det blev vanligt att streama och offline-kopiera upphovsrättsligt skyddat material från digitala innehållstjänster. Varken reglerna eller övervägandena bakom dessa har därför sin utgångspunkt i ett sådant kopieringsbeteende. Även i denna del kommer det därför ytterst bli upp till EU-domstolen att avgöra om offline-kopiering ska betraktas som privatkopiering enligt artikel 5.2.b eller inte. Om det framöver klargörs att de nu aktuella formerna av offline-kopiering och streamning inte är att betrakta som privatkopiering ska den kopieringen givetvis inte beaktas eller ersättas inom ramen för privatkopieringssystemet. Än så länge får rättsläget emellertid betraktas som oklart. Mot den bakgrunden anser utredningen att en ny ersättningsordning bör utformas så att den inte riskerar att bli inaktuell på grund av eventuella ställningstaganden från EU-domstolen som rör dessa frågor. Utredningen kommer därför i den fortsatta genomgången att utgå ifrån att offline-kopiering liksom streamning kan vara att betrakta som privatkopiering, även om dessa frågor alltså ännu inte avgjorts.” (vår understrykning) (se SOU 2022:20, s. 92 och 94).

Utredningens slutsats – att rättsläget både beträffande streamningskopior och offline-kopior var oklart, liksom att en ny ersättningsordning riskerar att bli aktuell på grund

av kommande avgöranden från EU-domstolen – har, som kommer att framgå nedan, visat sig vara korrekt.

I lagrådsremissutkastet (s. 40) behandlas det kommande avgörandet i *Stichting de Thuis kopie* kortfattat;

”Frågan om huruvida just offlinekopiering inom ramen för en strömningstjänst ska anses utgöra privatkopiering är nu också föremål för en ny begäran om förhandsavgörande i EU-domstolen (C-496/24, Stichting de Thuis kopie).

I avvaktan på att rättsläget på EU-nivå klargörs ligger det dock, som utredningen konstaterar, nära till hands att utgå från att varken tekniken i sig eller det förhållandet att tjänsten tillhandahålls av en kommersiell aktör medför att offlinekopiering inte ska betraktas som privatkopiering.”

I utkastet (s. 58) konstateras också att

”Som redovisas i avsnitt 6.2 pågår det i EU-domstolen ett mål som handlar om huruvida offlinekopiering ska ersättas med privatkopierings-ersättning. Om rättsläget klargörs på så sätt att sådan kopiering faller utanför ordningen, talar det i sig för att ersättningen bör bli lägre än i dag.

Generaladvokaten Szpunar meddelade den 2 oktober 2025 förslag till avgörande i *Stichting Thuis kopie* och ett avgörande av EU-domstolen kan förväntas inom cirka ett halvårs tid.

Generaladvokaten, som i punkten 29 konkluderar att offline-kopior inte faller under inskränkingsbestämmelsen i artikel 5.2 b), har lämnat följande förslag till avgörande.

”Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället ska tolkas så, att den som abonnerar på en tjänst för tillhandahållande på begäran av skyddade verk genom strömning via internet inte utför ett mångfaldigande av dessa verk för privat bruk i den bestämmelsens mening, i en situation där han eller hon använder en tilläggstjänst som består i tillhandahållande av verk för användning offline, vilket går till så, att verken sparas över till minnet på en enhet som tillhör abonnenten, varvid tjänsteleverantören medelst en teknisk åtgärd i den mening som avses i artikel 6 i det angivna direktivet,

behåller full kontroll över placeringen, kopieringen och raderingen av dessa verk, medan abonnenten endast kan ta del av dem (genom att lyssna eller titta) på en viss enhet under perioden för tillhandahållandet.” (vår understrykning)

Generaladvokaten yttrande är naturligtvis endast ett förslag till dom, men det är inte ovanligt att EU-domstolen följer generaladvokatens förslag. Risken att utgångspunkten för utkastet (s. 40) dvs. att offlinekopiering faller under artikel 5.2 b) är felaktig förefaller under alla omständigheter vara hög. Det innebär i sin tur att ersättningsnivåerna i utkastet, som utgår från att streamningskopior och offlinekopior utgör privatkopiering, som konstateras i utkastet, sannolikt är för höga.

Advokatsamfundet föreslår mot denna bakgrund att regeringen bordlägger utkastet till lagrådsremiss i avvaktan på EU-domstolens dom i *Stichting ThuisKopie* och att ett nytt utkast, som utgår från EU-domstolens slutsatser, därefter remitteras. I en situation där det är oklart huruvida den typ av mångfaldigande (streamningskopior och offlinekopior) som antas utgöra den största delen av privatkopiering, är det inte lämpligt att gå vidare med utkastet till lagrådsremiss med nuvarande innehåll.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander